

РІШЕННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

Відповідно до вимог ст. 375 КПК України після скасування вироку апеляційним судом і при новому розгляді справи судом першої інстанції посилення покарання допускається тільки за умови, якщо вирок було скасовано за апеляцією прокурора або потерпілого чи його представника у зв'язку з необхідністю застосування більш суворого покарання, а також коли при додатковому розслідуванні справи буде встановлено, що обвинувачений вчинив більш тяжкий злочин, або коли збільшився обсяг обвинувачення

УХВАЛА

*колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України
від 2 лютого 2012 р.
(в и т я г)*

Свердловський міський суд Луганської області вироком від 10 листопада 2008 р. засудив М.В. за ч. 3 ст. 187 КК на дев'ять років позбавлення волі з конфіскацією всього майна.

Вироком суду М.В. визнано винуватим і засуджено за те, що 10 червня 2006 р. приблизно о 22 год. 30 хв. він з метою заволодіння чужим майном проник у будинок, де із застосуванням до П.Є. насильства, небезпечного для життя і здоров'я, яке проявилось у неодноразовому здавленні шиї потерпілої, від чого та непритомніла, заволодів належними їй грошима в сумі 925 грн і втік із місця злочину.

Апеляційний суд Луганської області ухвалою від 24 березня 2009 р. вирок щодо М.В. залишив без змін.

У клопотанні з доповненнями до нього засуджений просив переглянути судові рішення щодо нього в порядку виключного провадження. Він стверджував, що його засуджено за ч. 3 ст. 187 КК незаконно, посилаючись на неповноту та односторонність досудового слідства і судового розгляду справи, невідповідність висновків суду фактичним обставинам справи та істотні порушення вимог кримінально-процесуального закону. М.В. також зазначив, що на досудовому слідстві він обмовив себе через застосування працівниками міліції до нього насильства. У вчиненні злочину його також обмовили потерпіла П.Є. і свідок М.О. Крім того він зазна-

чив, що було порушено його право на захист і те, що він не ознайомився з матеріалами кримінальної справи, та звернув увагу на порушення судом закону при призначенні йому покарання і послався на надмірну суворість цього покарання. З огляду на це засуджений просив змінити судові рішення в частині призначеного йому покарання, зменшивши його розмір на два роки.

У поданні п'яти суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України клопотання засудженого М.В. підтримано частково у зв'язку з установленням порушення судом вимог ст. 375 КПК та погіршенням становища засудженого при призначенні йому покарання при новому судовому розгляді справи.

Перевіривши матеріали справи та обговоривши доводи, зазначені у клопотанні та доповненнях до нього, судді Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України вирішили, що клопотання підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Згідно з ч. 1 п. 2 ст. 400⁴ КПК підставами для перегляду судових рішень, що набрали законної сили, в порядку виключного провадження є неправильне застосування кримінального закону та істотне порушення вимог кримінально-процесуального закону, які істотно вплинули на правильність судового рішення. Тому зазначені у клопотанні засудженого доводи про односторонність, неповноту досудового слідства

і судового розгляду справи, невідповідність висновків суду фактичним обставинам справи та про суворість призначеного покарання не можуть бути перевірені в порядку виключного провадження.

Водночас висновок суду про вчинення М.В. нападу з метою заволодіння чужим майном, поєднаного з насильством, небезпечним для життя та здоров'я особи, яка зазнала нападу, поєднаного з проникненням у житло, ґрунтується на сукупності досліджених судом доказів.

Так, винуватість М.В. доведена показаннями потерпілої П.Є., яка зазначила, що 10 червня 2006 р. приблизно о 22 год. 30 хв., коли вона на звук ударів і розбитого скла увімкнула світло і відчинила двері, до неї в будинок увірвався чоловік у темному одязі, який одразу почав душити її руками, від чого вона знепритомніла, а коли отямилася, чоловік, який вже вимкнув світло, знову почав душити її чимось м'яким, запитуючи про гроші, і від його дій вона знову знепритомніла, а коли прийшла до тями, виявила, що у неї зникли 925 грн. Свідок М.О. дав показання, у тому числі й при проведенні відтворення обстановки та обставин події і на очній ставці із засудженим, з яких видно, що на початку червня 2006 р., приблизно о 22 год., М.В. запропонував йому придбати самогон у бабусі та з цією метою привів до будинку, як з'ясувалося пізніше, потерпілої П.Є. Засуджений гупав у вікно, розбив скло, а після того, як у будинку засвітилося, а потім згасло світло, сховався за будинок, де перебував там приблизно 35—40 хв., вийшов звідти без самогону, при цьому він був вдягнений у темний одяг. Згідно з даними протоколу впізнання за ознаками зовнішності потерпіла П.Є., яка вільно та впевнено вказала на М.В. як на особу, що вчинила злочин щодо неї. Це підтвердили свідки Н. і М.С., які були залучені до слідчої дії як поняті, та свідки, залучені як стастисти. За даними висновків судово-медичної експертизи у потерпілої П. при доставці її в лікарню 11 червня 2006 р. приблизно о 12 год. було виявлено легкі тілесні ушкодження у виді удушення м'яких тканин шиї, гортані, крововиливів у склери очей, які з'явилися 10 червня 2006 р. за обставин, указаних потерпілою, і які спричинили короткочасний розлад здоров'я.

Упізнання М.В. потерпілою П.Є. проведено відповідно до вимог ст. 174 КПК.

Підстав для обмови засудженого потерпілою П.Є. та свідком М.О. у справі не встановлено.

Та обставина, що у заяві про вчинення злочину була зазначена сума викрадених грошей у розмірі 875 грн, а не 925 грн, яку визнав доведеною суд, не є підставою для скасування судових рішень, оскільки заява про вчинення злочину була подана сином потерпілої П.О., який указав приблизну суму викрадених грошей, а сама потерпіла стверджувала, що після вчинення на неї нападу з її будинку зникло 925 грн.

Дії М.В. за ч. 3 ст. 187 КК за обставин, установлених судом, кваліфіковані правильно.

Істотних порушень кримінально-процесуального закону, які б тягнули скасування судових рішень, у справі не встановлено.

Твердження М.В. про порушення його права на захист безпідставні.

Як убачається з матеріалів справи, на досудовому слідстві М.В. як підозрюваному належним чином роз'яснили його права, у тому числі право мати захисника і побачення з ним до першого допиту, проте він виявив бажання захищати свої інтереси самостійно, про що надав відповідну заяву.

Пізніше засуджений виявив бажання мати захисника, і його клопотання було задоволено. Досудове слідство з моменту пред'явлення М.В. обвинувачення провадили за участю професійного адвоката, клопотань про усунення якого засуджений не заявляв.

При провадженні справи в суді М.В. заявив клопотання про заміну захисника, яке суд задовольнив.

Підстав вважати, що адвокати неналежним чином виконували свої обов'язки щодо захисту М.В., немає.

Безпідставними є й твердження М.В. про порушення судом на досудовому слідстві вимог ст. 19 КПК.

Згідно з матеріалами справи М.В. на одноразових допитах під час досудового слідства стверджував, що вільно володіє українською, російською та польською мовами, після звільнення з місць позбавлення волі з 2001 р. проживав на Сході України, де мовою більшості населення була російська.

Жодних клопотань про надання йому перекладача він не заявляв.

Понад те, визнавши необхідним проведення досудового слідства та судового розгляду справи українською мовою, яка є його рідною, або з наданням йому перекладача з російської мови, якою провадилось досудове слідство та вівся судовий розгляд справи, апеляційний суд скасував попередній вирок щодо М.В. з направ-

ленням справи на додаткове розслідування, під час якого і при новому судовому розгляді справи М.В. було надано послуги перекладача і вручено процесуальні документи, перекладені українською мовою.

Отже, порушень ст. 19 КПК при додатковому розслідуванні справи і новому її судовому розгляді не встановлено.

У матеріалах справи також немає доказів застосування щодо М.В. недозволених методів ведення слідства, внаслідок чого він обмовив себе у вчиненні злочину.

Подібні заяви засудженого перевіряли органи прокуратури і суд, які встановили, що при провадженні досудового слідства працівники міліції фізичного впливу на М.В. не здійснювали, а він під час перебування в ізоляторі тимчасового тримання скарж на свій стан здоров'я не пред'являв, видимих тілесних ушкоджень не мав. Пізніше М.В. звертався за медичною допомогою лише з приводу зубного болю та захворювання на хронічний гастрит і хронічний коліт. З огляду на це, перевіривши заяву М.В., прокурор, який проводив перевірку, виніс постанову про відмову в порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції.

Безпідставними є доводи засудженого про те, що він не ознайомився з матеріалами справи, оскільки після оголошення про закінчення слідства йому пред'явили матеріали справи у порядку ст. 218 КПК. Також М.В. за його клопотанням неодноразово надавалась можливість ознайомитися з матеріалами справи в суді, проте він затягував процедуру ознайомлення, що підтверджується відповідними доповідними секретарів судових засідань, у зв'язку з чим було встановлено графік ознайомлення, якого засуджений не дотримувався.

Рішення суду про припинення ознайомлення з матеріалами справи є законним і обґрунтованим.

Разом з тим при перевірці справи встановлено, що, призначаючи М.В. покарання за ч. 3 ст. 187 КК, суд порушив вимоги ст. 375 КПК, відповідно до якої після скасування вироку апеляційним судом і під час нового розгляду справи судом першої інстанції посилення покарання допускається тільки за умови, якщо вирок було скасовано за апеляцією прокурора або потерпілого чи його представника у зв'язку з необхідністю застосування більш суворого покарання, а також коли при додатковому розслідуванні справи буде встановлено, що обвинувачений

вчинив більш тяжкий злочин, або коли збільшився обсяг обвинувачення.

Із матеріалів справи убачається, що Свердловський міський суд Луганської області вироком від 27 червня 2007 р. засудив М.В. за ч. 3 ст. 187 КК та призначив покарання у виді позбавлення волі на вісім років із конфіскацією всього майна.

Апеляційний суд Луганської області цей вирок ухвалою від 20 травня 2008 р. скасував, а справу направив на додаткове розслідування у зв'язку з порушенням органом досудового слідства і судом вимог ст. 19 КПК та неповнотою досудового слідства, пов'язаною з відсутністю належної перевірки доводів М.В. про застосування до нього недозволених методів слідства.

Після додаткового розслідування та усунення зазначених недоліків до суду була направлена справа щодо М.В. за тим самим обвинуваченням за ч. 3 ст. 187 КК.

За наслідками нового судового розгляду справи суд засудив М.В. згідно з ч. 3 ст. 187 КК за злочин, скоєний за тих же фактичних обставин справи з урахуванням тих же даних про особу та обставин, що впливали на покарання. Однак усупереч ст. 375 КПК, призначивши М.В. нове покарання у виді позбавлення волі на строк дев'ять років, тоді як попереднім вироком йому було призначено позбавлення волі на строк вісім років, погіршив його становище, що є неприпустимим.

Апеляційний суд, переглядаючи справу, на зазначене порушення уваги не звернув і помилку місцевого суду не виправив.

На підставі викладеного та керуючись абз. 8 п. 2 розд. XIII «Перехідні положення» Закону від 7 липня 2010 р. № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» (у редакції Закону від 20 жовтня 2011 р. № 3932-VI), статей 400⁴, 400¹⁰ КПК (в редакції Закону від 11 лютого 2010 р. № 1876-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підстав перегляду судових рішень»), колегія суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України ухвалила рішення про зміну вироку Свердловського міського суду Луганської області від 10 листопада 2008 р. та ухвали Апеляційного суду Луганської області від 24 березня 2009 р. щодо М.В. і зниження призначеного йому за ч. 3 ст. 187 КК основного покарання до восьми років позбавлення волі. Постановлено вважати його засудженим до покарання у виді позбавлення волі на строк вісім років із конфіскацією всього майна.